

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Klavír

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**VÝZNAM MEZINÁRODNÍCH KLAVÍRNÍCH SOUTĚŽÍ
PRO MLADÉ INTERPRETY**

Jakub Sládek

Vedoucí práce: prof. František Malý

Oponent práce: doc. Martin Kasík

Datum obhajoby: 15. 6. 2021

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2021

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Piano

MASTER'S THESIS

**THE IMPORTANCE OF INTERNATIONAL PIANO
COMPETITIONS FOR YOUNG PERFORMERS**

Jakub Sládek

Thesis Supervisor: prof. František Malý

Thesis Examiner: doc. Martin Kasík

Date of thesis defense: 15. 6. 2021

Academic title granted: MgA.

Prague, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

VÝZNAM MEZINÁRODNÍCH KLAVÍRNÍCH SOUTĚŽÍ
PRO MLADÉ INTERPRETY

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá mezinárodními klavírními soutěžemi a jejich významem pro mladé umělce. Kromě stručné historie a představení nejznámějších soutěží, vybraných na základě jejich dlouholeté tradice a světoznámých laureátů, je práce doplněna o vlastní zkušenosti a praktické rady autora, názory významných umělců a laureátů a fotografie ze soutěžního prostředí. Práce si klade za cíl blíže nastínit fungování mezinárodních soutěží z pohledu účastníka a zaměřit se jak na pozitivní, tak na negativní aspekty. Snaží se čtenáři podat komplexní přehled o dané problematice.

Klíčová slova: Mezinárodní klavírní soutěž, porota, porotce, soutěžící, repertoár, příležitost, kariéra

Abstract

The topic of this master's thesis are international piano competitions and their importance for young artists. It consists of a brief history of piano competitions, highlighting those most important and well known, selected based on their long tradition and world-famous laureates, and presents the authors personal experiences and advice, the views of important artists and laureates of various competitions, as well as photos from the competition environment. The main goal of this thesis is to take a closer look at the inner workings of international competitions from the perspective of the contestant and to look at both the positive and negative aspects. It aims to provide a comprehensive view of its subject matter.

Key words: International piano competition, jury, juror, competitor, repertoire, opportunity, career

Obsah

Seznam příloh	9
Úvod	10
1. Stručná historie klavírních soutěží	11
1.1. Klavírní soutěže dříve a dnes	11
1.2. Největší klavírní soutěže	13
1.2.1. Queen Elisabeth Competition	13
1.2.2. International Tchaikovsky Competition	14
1.2.3. The Leeds International Piano Competition	15
1.2.4. Van Cliburn International Piano Competition	16
1.2.5. Chopin Competition Warsaw	16
2. Osobní rady a zkušenosti	18
2.1. Jak hledat klavírní soutěže	18
2.2. Kritéria pro výběr soutěží	20
2.2.1. Lokace, cesta, ubytování	21
2.2.2. Repertoár, délka soutěže	23
2.2.3. Ceny, porota, prestiž	24
2.2.4. Organizace, zázemí, prostředí	26
2.2.5. Jak vybírat	28
2.3. Průběh soutěže	28
2.3.1. Soutěžní repertoár	29
2.3.1.1. Pestrost	29
2.3.1.2. Oblíbený vs. neznámý repertoár	30
2.3.1.3. Dramaturgie soutěžního programu	31
2.3.1.4. Nebezpečné skladby a autoři	32
2.3.2. Nahrávky a předkola	33
2.3.3. Poroty	34
2.3.4. Mistrovské kurzy	36
2.3.5. Bodování	37
2.3.6. Výsledky a udílení cen	38
3. Význam soutěží a názory interpretů	41
Závěr	44

4. Seznam použité literatury	45
4.1. Literární zdroje	45
4.2. Internetové zdroje	45
4.2.1. Webové stránky soutěží a katalogů	45
4.2.2. Články	46
4.2.3. Obrázky	46
5. Přílohy	48

Seznam příloh

- Příloha č. 1 – Porota 2. ročníku Chopinovy klavírní soutěže ve Varšavě (1932)
- Příloha č. 2 – Van Cliburn a Dmitrij Šostakovič na Čajkovského soutěži v Moskvě
- Příloha č. 3 – Van Cliburn oslavuje vítězství s Emilem Gilelsem
- Příloha č. 4 – Porota na Mezinárodní soutěži Královny Alžběty v roce 1983, jejíž členy byli i Ivan Moravec a Rudolf Firkušný a její historicky první vítěz Emil Gilels
- Příloha č. 5 – Lukáš Vondráček přebírá první cenu na soutěži královny Alžběty v roce 2016
- Příloha č. 6 – Nadace Alink-Argerich – kalendář soutěží na webových stránkách (duben 2021)

Úvod

Téměř každý klavírista v dětství nejspíše zkusil své štěstí v klavírní soutěži. Pro začínající hudebníky mohou být soutěže skvělou šancí potkat další mladé klavíristy, poslechnout si jejich hru a zahrát si v krásném sále. Termín soutěže může být obrovskou motivací k usilovné práci, která je pro některé děti naprosto klíčová. K soutěžím také často patří i zážitek z cesty, ubytování v jiném městě či setkání s porotou. Pro některé mladé klavíristy znamenají soutěže značný stres a nervozitu, nicméně v ideálním případě jsou to pozitivní zážitky a nedocenitelné zkušenosti.

Soutěže pro dospělé klavíristy, studenty konzervatoří a vysokých škol, mohou působit jiným dojmem. Ve hře jsou velké finanční ceny a koncertní příležitosti, a patří k nim větší prestiž i soutěživost mezi kolegy a vrstevníky, neboť často mohou být rozhodujícím faktorem v kariéře začínajícího koncertního klavíristy. Je tedy logické, že ve vyšším věku jsou klavírní soutěže mnohem serióznější událostí. Přesto je však možné si z nich odnést mnoho pozitivních zážitků, inspiraci, spoustu zajímavých a užitečných informací a poznatků od skvělých klavíristů v porotě či nových kontaktů a přátelství.

Toto téma jsem si vybral, protože je mi velmi blízké. Již od dětství se snažím pravidelně účastnit národních i mezinárodních soutěží a troufám si tvrdit, že za posledních několik let jsem si všiml řady detailů a získal mnoho cenných zkušeností, které by mohly případným čtenářům pomoci při výběru a účasti na soutěži. V této práci jsem se snažil podělit o informace nejen ohledně průběhu, ale i výběru a přípravy na klavírní soutěž, včetně praktických informací o ubytování a cestování.

Snad tato práce pomůže čtenářům nahlédnout do zákulisí mezinárodních soutěží a připravit se nejen na soutěže samotné, ale i na potenciální překvapivé situace, se kterými se pravděpodobně budou muset na soutěžích potýkat. Tato práce se snaží poukázat na pozitivní důsledky soutěží na umělecký vývoj mladých klavíristů, zároveň se ale nebojí zmínit i negativní aspekty, které k soutěžím bohužel často patří. Kromě stručné historie klavírních soutěží a medailonků těch nejznámějších a nejvýznamnějších, spolu s jejich historickým významem a úspěšnými laureáty, je práce doplněna o zajímavé fotografie ze soutěžního prostředí.

1. Stručná historie klavírních soutěží

1.1. Klavírní soutěže dříve a dnes

Za posledních několik desítek let se v hudebním světě změnilo mnohé. Výrazně se zvýšil počet klavíristů, studentů i profesorů, a současně vzrostl počet koncertních příležitostí, orchestrů a festivalů. Přirozeně také stoupl počet soutěží, rozhodně však neúměrně ke změnám v množství koncertů či klavíristů. Klavírních soutěží je v poměru k počtu klavíristů v současnosti mnohonásobně více a mezi studenty a mladými klavíristy se těší vzrůstajícímu zájmu. Dříve šlo primárně o příležitost porovnat své umění s jinými skvělými hudebníky a načerpat inspiraci. Dnes soutěže znamenají obrovské finanční ceny a mnoho koncertních i dalších příležitostí. Soutěže jsou tak často klíčové pro začátek úspěšné kariéry. Slouží jako měřítko úrovně jednotlivých klavíristů, často uváděné mezi prvními informacemi v životopisech či recenzích. Cesta ke kariéře koncertního klavíristy v minulosti vedla spíše přes umělecké školy a jejich profesory, přes mecenáše, organizátory koncertů, bohaté vlivné rodiny a osobní kontakty. Sólisté byli na pódia zváni na základě recenzí, osobních doporučení a známostí, spíše než soutěžních úspěchů.

V roce 1945 proběhlo jen pět klavírních soutěží, v roce 1990 se jich konalo již 114. V roce 2008 bylo v katalogu Alink-Argerich registrovaných více než 750 mezinárodních soutěží, z nichž v témže roce proběhlo přes 350.^{1,2} Soutěže přitom uvádí stále větší počty účastníků. Zájem o účast v těchto soutěžích tedy nepochybně stoupá. Paradoxně je možné, že soutěže nemají zdaleka tak velký efekt na začínající koncertní kariéry, jako v minulých dekádách. Před padesáti lety znamenal úspěch v prestižní soutěži téměř vždy garanci koncertní kariéry. Dnes tomu tak zdaleka není. Mnoho z laureátů velkých klavírních soutěží může několik měsíců těžit ze svého úspěchu, brzy se však koncertní či nahrávací příležitosti objevovat přestanou, neboť za dva roky jsou mnohem zajímavější noví laureáti posledního ročníku největších soutěží.

Mnoho nejvýznamnějších klavírních interpretů 20. století se stalo laureáty hlavních klavírních soutěží a pro mnohé z nich to byl začátek kariéry. Murray Perahia se stal prvním americkým vítězem soutěže v Leedsu. Radu Lupu vyhrál

¹ Čísla se neshodují, protože ne všechny soutěže probíhají každý rok.

² Johnson, Michael: New York Times – "The Dark Side of Piano Competitions", 2009 [online]. [cit. 18. 4. 2021]

Dostupný z: <https://www.nytimes.com/2009/08/08/opinion/08iht-edjohnson.html>

během pouhých tří let Van Cliburnovu soutěž, soutěž George Enescu a soutěž v Leedsu. Krystian Zimerman se stal vítězem devátého ročníku varšavské soutěže Fryderyka Chopina a Arturo Benedetti Michelangeli vyhrál mezinárodní soutěž v Ženevě a umístil se na sedmém místě na soutěži Královny Alžběty. Martha Argerich během jediného měsíce vyhrála soutěž v Ženevě a soutěž Feruccia Busoniho a stala se rovněž vítězkou Chopinovy soutěže ve Varšavě. Alfred Brendel získal čtvrtou cenu na Busoniho soutěži v Itálii. Vladimir Ashkenazy obdržel druhou cenu na Chopinově soutěži³ a stal se vítězem soutěže Královny Alžběty v Bruselu a Čajkovského soutěže v Moskvě. Maurizio Pollini vyhrál soutěž Ettore Pozzoliho v Itálii a Chopinovu soutěž ve Varšavě.⁴ András Schiff získal na Čajkovského soutěži čtvrtou cenu a na soutěži v Leedsu cenu třetí. Mitsuko Uchida se stala vítězkou Beethovenovy soutěže ve Vídni a získala druhé ceny na soutěži Fryderyka Chopina ve Varšavě a na soutěži v Leedsu.

Všem výše uvedeným klavíristům dopomohly ke kariéram ceny z prestižních soutěží. Mezi nejuznávanějšími interprety se však najdou i tací, kteří větším soutěžním úspěchem nedisponují, a mnozí se soutěží ani neúčastnili. Mezi takové klavíristy patří Claudio Arrau, Josef Hofmann, Glenn Gould, Wilhelm Kempff, Edwin Fischer, Dinu Lipatti⁵, Svjatoslav Richter, Vladimir Horowitz, Arthur Rubinstein, Géza Anda, Daniel Barenboim, Clara Haskil, Zoltán Kocsis nebo Maria João Pires.

V minulosti mohli umělci volit i jinou cestu ke světovým pódii. Nebylo nutné získat medaile a diplomy na mezinárodních soutěžích, aby sólista dokázal, že patří mezi světovou špičku. Mnohem větší váhu měly recenze jednotlivých koncertů a osobní doporučení od uznávaných pedagogů a klavíristů. Ředitelé orchestrů a festivalů si vybírali zajímavé umělce podle vlastního názoru a úsudku mnohem častěji než dnes.

Naopak v současnosti hrají soutěže v životě mladých umělců mimořádně důležitou roli. Pokud jde o dráhu koncertního klavíristy, je nesmírně obtížné obejít se bez větších soutěžních úspěchů. Téměř ve všech životopisech, recenzích i koncertních programech bývají uvedeny ceny, jež interpret získal na prestižních soutěžích. Jsou vnímány jako důkaz kvality a určité pianistické úrovně, proto

³ Arturo Benedetti Michelangeli byl v porotě. Ashkenazy se měl podle něj stát vítězem, když však získal druhou cenu, Michelangeli na protest odešel.

⁴ Arthur Rubinstein o něm jako předseda poroty řekl, že Pollini hraje na klavír lépe než celá porota.

⁵ Získal druhou cenu na klavírní soutěži ve Vídni, kde na protest, že nezískal cenu první odešel z poroty Alfred Cortot.

ředitelé orchestrů a festivalů i organizátoři malých koncertů vyhledávají zajímavé mladé talenty mezi laureáty velkých soutěží. Málokdo je ochotný vsadit na neznámého umělce, pokud se jeho životopis neblýská cenami. I neodborné publikum má představu o náročnosti a prestiži největších světových soutěží, takže není divu, že tyto běžně slouží jako vodítko při vyhledávání atraktivních koncertů úspěšných laureátů.

Pro koncertní kariéru je důležité udržovat hru na nejvyšší možné úrovni, ale také přilákat a udržet pozornost publika. To může být i s velkými úspěchy velmi náročný úkol. Mnoho vítězů a laureátů prestižních klání proto opakovaně zkouší štěstí na různých dalších soutěžích, přičemž velkou motivací je samozřejmě také možnost získat další finanční odměny. Celkově je však zřejmé, že současným klavíristům obvykle nestačí vyhrát jednu ze světových soutěží, aby se mohli vydat na sólovou koncertní dráhu a do soutěžního světa se již nevracet.

1.2. Největší klavírní soutěže

Klavírních soutěží je dnes obrovské množství. Jakmile jedna skončí, okamžitě začíná jiná. I světově proslulých soutěží na té nejvyšší úrovni jsou dnes již desítky. Přesto některé vynikají nad ostatní díky své dlouholeté tradici, bohaté historii, kulturnímu významu a výčtu mnoha jmen těch nejproslulejších umělců jak z řad laureátů, tak z porotců. Bezesporu mezi ně patří soutěž Královny Alžběty v Belgii, Čajkovského soutěž v Rusku, soutěž v Leedsu ve Velké Británii, Van Cliburnova soutěž ve Spojených státech amerických a Chopinova soutěž v Polsku.

1.2.1. Queen Elisabeth Competition

Soutěž Královny Alžběty byla založena v roce 1937 na popud Jejího Veličenstva belgické královny Alžběty a houslového virtuosa Eugèna Ysaÿe, podle něž se soutěž až do roku 1951 jmenovala. První klavírní soutěž se konala roku 1938, kdy zvítězil Emil Gilels. V následujících deseti letech soutěž kvůli druhé světové válce nemohla proběhnout a znovu byla zorganizována v roce 1951. V roce 1988 byla soutěž rozšířena o pěveckou kategorii, kategorie pro violoncello

vznikla v roce 2017. Každý rok se dostalo na jednu nástrojovou kategorii, několikrát proběhla paralelně s jednou z kategorií i soutěž pro skladatele.

Veřejná kola soutěže se konají každoročně v Bruselu. Soutěž je považována za jednu z nejprestižnějších a nejnáročnějších klavírních soutěží, obzvláště pro své nesmírně obsáhlé repertoárové nároky a specifické finálové kolo, jehož součástí je nastudování skladby napsané přímo pro tuto příležitost, a to za pouhých sedm dní, během nichž je účastníkům zakázán kontakt s okolním světem. Od počátku soutěže byla za tyto skladby několikrát udělena speciální cena pro nejlepší interpretaci.

Soutěž je podporována královskou rodinou, velkým množstvím sponzorů a rovněž belgickými i světovými médii. Je vysílána jak v televizi a rozhlase, tak již více než deset let živě na internetu, takže účastníci se už v průběhu soutěže dostanou do povědomí široké veřejnosti i organizátorů festivalů a koncertů po celém světě. *„Já jsem věděl od začátku, že Belgie tím žije, Belgičané jsou na tu soutěž velmi pyšní. Opravdu královna tam chodila denně poslouchat a je do toho celá zapálená, noviny o tom informují na titulních stranách. V Bruselu na ulici mě teď denně zastavuje tak padesát lidí a chtějí se fotit a popovídat si... Je to samozřejmě příjemné, ale doposud jsem na to zvyklý nebyl,“*⁶ promluvil o soutěži Lukáš Vondráček, vítěz ročníku 2016. Úspěch v soutěži Královny Alžběty je téměř vždy garancí budoucí koncertní kariéry.

Po Lukáši Vondráčkovi mezi u nás nejznámější laureáty soutěže patří nepochybně Boris Giltburg, Denis Kozhukhin, Francesco Piemontesi, Maria Tipo či Leon Fleischer. Českou republiku v minulosti také úspěšně zastoupili Igor Ardašev a Jan Simon (v roce 1991).

1.2.2. International Tchaikovsky Competition

Poprvé Čajkovského mezinárodní soutěže proběhla v roce 1958 v kategoriích klavír a housle. Již v druhém ročníku byla po čtyřech letech přidána kategorie violoncellová a v následujícím ročníku pěvecká. V roce 1990 přibyla již pátá kategorie určená houslařům, která probíhala před hlavní soutěží. V roce 2011

⁶ DLUHOSCHOVÁ, Pavla: Opera plus - "Lukáš Vondráček nejen o zákulisí soutěže", 2016 [online]. Dostupný z: <https://operaplus.cz/lukas-vondracek-nejen-o-zakulisi-souteze-ve-velkem-rozhovoru-pro-operu-plus/>

se konala soutěž poprvé ve dvou městech, a to v Moskvě a Petrohradě. Jubilejní patnáctý ročník byl zorganizován u příležitosti 175. výročí narození Petra Iljiče Čajkovského. Za svou dlouhou historii získala soutěž mezinárodní věhlas a vyprodukovala obrovské množství světoznámých klavíristů, mezi něž patří například Van Cliburn, Vladimir Ashkenazy, Mikhail Pletnev, Grigory Sokolov, Denis Matsuev, Nikolai Lugansky nebo Daniil Trifonov.

V Rusku je soutěž velice respektována a sledována širokou veřejností. Každý z ročníků je mimořádně významnou událostí v kulturním životě země a soutěž je považována za jednu z hlavních událostí reprezentujících ruskou národní hudbu.

Denis Matsuev, laureát soutěže a člen organizačního výboru, o ní prohlásil: *„Jako každý sportovec vyhlíží Olympijské hry, každý hudebník se těší na tuto jedinečnou událost, Čajkovského mezinárodní soutěž.“*⁷

1.2.3. The Leeds International Piano Competition

Mezinárodní soutěž v Leedsu je jednou z nejproslulejších na světě. Od roku 1963, kdy proběhl první ročník, pravidelně láká svou bohatou nabídkou cen a koncertních příležitostí, hvězdnou porotou a pestrým repertoárem ty nejnadanější mladé klavíristy z celého světa. Prvním vítězem se stal již v sedmnácti letech britský klavírista Michael Roll.

Od roku 2018 probíhají předkola ve světových metropolích, a to v Berlíně, New Yorku a Singapuru. Tento ročník byl také poprvé vysílán online na platformě medici.tv. Přes milion shlédnutí od diváků z více než 190 zemí vypovídá o popularitě soutěže ve světě. Soutěž celoročně pořádá koncerty a výchovné programy, spolu s Klavírním festivalem Leeds, který se koná v Leedsu a v Londýně. Od roku 2016 je uměleckým ředitelem Adam Gatehouse. Soutěž zaštituje v roli patrona Murray Perahia a jejím mezinárodním ambasadorem je Lang Lang.

Mezi nejslavnější laureáty Leeds International Piano Competition patří Rafael Orozco, Boris Petrushansky, Radu Lupu, Murray Perahia, Dmitri Alexeev,

⁷ Tchaikovsky International Piano Competition, 2021 [online]. [cit. 20. 4. 2021]
Dostupný z: <https://tchaikovskycompetition.com/en/>

Mitsuko Uchida, András Schiff, Peter Donohoe, Boris Berezovsky, Sa Chen, Frederico Colli a Eric Lu.

1.2.4. Van Cliburn International Piano Competition

Díky vítězství na Čajkovského mezinárodní klavírní soutěži v Moskvě roku 1958, uprostřed studené války, se Van Cliburn stal v Americe obrovskou celebritou ve světě klasické hudby. Zlatou medaili Van Cliburnovi v Moskvě předával sám Dmitrij Šostakovič a porota musela, než vyhlásila za vítěze Američana, získat povolení od Chruščova. Chruščov se do telefonu zeptal „*Je nejlepší?*“, a když jeden z členů poroty politika ujistil, že Van Cliburn si vítězství skutečně zaslouží, odpověděl: „*Tak mu tu cenu dejte.*“

Krátce po této nečekané události na Čajkovského soutěži, která přitáhla pozornost celého světa, vznikl v Texasu nápad uspořádat klavírní soutěž k uctění Van Cliburnova úspěchu. Nová soutěž se dočkala nadšené reakce veřejnosti a následně i dostatečné finanční podpory, aby mohl již v roce 1962 proběhnout první ročník.

Slavnými laureáty Van Cliburnovy soutěže jsou například Radu Lupu, Olga Kern, Sa Chen, Beatrice Rana, Fei-Fei a Yekwon Sunwoo.

1.2.5. Chopin Competition Warsaw

Chopinova mezinárodní klavírní soutěž ve Varšavě je bezesporu jednou z nejdůležitějších událostí klasické hudby v Polsku i ve světě. Každý ročník soutěže objevuje velké množství mladých talentů a svým laureátům pomáhá nastartovat mezinárodní profesionální kariéru.

Chopinova soutěž vznikla díky iniciativě profesora a klavíristy Jerzy Żurawlewa, a to již v roce 1927. Soutěž pořádala Varšavská hudební společnost a zaštil ji samotný polský prezident Ignacy Mościcki. Soutěž se konala ve varšavské Národní filharmonii a zúčastnilo se jí dvacet šest klavíristů z osmi zemí. Vítězství získal sovětský klavírista Lev Oborin, který se později stal stálým hudebním partnerem Davida Oistracha. Jedním z oceněných byl také Dmitrij Šostakovič. Soutěž se konala ještě dvakrát, vždy po pěti letech, než byla přerušena druhou světovou válkou. První soutěž po válce se konala v roce 1949 a jejími vítězkami

se staly, v té době neobvykle, dvě vynikající klavíristky – Halina Czerny-Stefańska a Bella Davidovichová. Pak následovala šestiletá pauza způsobená rekonstrukcí Národní filharmonie. V dalším ročníku v roce 1955 uspěl Vladimír Ashkenazy. Dalšími vítězi se stali Maurizio Pollini, Martha Argerich, Garrick Ohlsson, Krystian Zimerman, Dang Thai Son, Kevin Kenner, Yundi Li, Rafał Blechacz, Yulianna Avdeeva a Seong-Jin Cho. Mezi dalšími oceněnými byli Mitsuko Uchida, Daniil Trifonov, Ivo Pogorelic, Angela Hewitt, Emanuel Ax a další.

Za svou slávu a prestiž vděčí Chopinova soutěž nepochybně i svým hvězdným porotám, které každý ročník tvoří nejznámější klavírní osobnosti z celého světa. Již od začátku soutěže se v porotách objevovala jména jako Karol Szymanowski, Marguerite Long, Maurice Ravel, Witold Lutosławski, Artur Schnabel, Arturo Benedetti-Michelangeli, Dmitri Kabalevsky, Paul Badura-Skoda, Nelson Freire nebo Krzysztof Penderecki.

Soutěž je jedinečná svým repertoárem, který se skládá výhradně z děl Fryderyka Chopina, a současně je velice rozsáhlá, co se týče počtu i délky kol. Každým rokem se na ni hlásí více a více klavíristů, v roce 2015 bylo přihlášek 452 a v roce 2020 dokonce přes pět set. Soutěž se snaží používat nejmodernější technologie ve vysílání a streamování, a v této oblasti se dále rozvíjí, například začíná experimentovat s prezentací soutěžních výkonů ve virtuální realitě. Celá soutěž je vysílána v rádiu i televizi, je streamovaná přes různé internetové platformy, má veliký dosah na sociálních sítích i vlastní mobilní aplikaci. Statistiky sledovanosti dokazují, že se těší stále větší oblibě nejen mezi hudebníky, ale i u široké veřejnosti.

2. Osobní rady a zkušenosti

Během svých studií jsem měl příležitost zúčastnit se relativně velkého množství klavírních soutěží. Určitě je však ve světě mnoho klavíristů v mém věku, kteří mají soutěžních zkušeností ještě znatelně víc. Zním řadu vrstevníků, kteří jezdí na soutěž v průměru jednou za měsíc. Takovým číslům jsem se sice nepřiblížil, přesto však věřím, že jsem se o soutěžích dozvěděl hodně užitečného a zažil situace, ke kterým většina mladých klavíristů bez vlastní zkušenosti nemá přístup.

Klavírní soutěže jsou také skvělou studnicí informací a inspirace, i v případě, že se jich neúčastníte osobně. V dnešní době jsou často na internetu k dispozici programy nebo i streamy či videa jednotlivých soutěžních kol. Mít povědomí o různých soutěžích a jejich výsledcích, zajímavých mladých interpretech a jejich volbě repertoáru či o různých porotách a jejich preferencích může být velmi přínosné a užitečné, obzvláště pokud jste ve světě klavírních soutěží sami aktivní.

2.1. Jak hledat klavírní soutěže

Klavírních soutěží je v dnešní době obrovské množství, takže je potřeba vědět, jak a kde je hledat, abyste našli správné informace a mohli si udělat přehled, což vám pomůže při rozhodování, které soutěže by pro vás mohly být přínosné a kterých byste se chtěli zúčastnit. Každý klavírista pravděpodobně zná největší světové soutěže, a přestože mohou být jeho vysněným cílem, nejdříve bude chtít nejspíš zkusit štěstí na některé z menších soutěží. Proto je dobré vědět, jak se v soutěžích rychle a efektivně orientovat a kterých zdrojů při výběru využít.

Nejdůležitějším a nejlepším zdrojem, se zdaleka největším množstvím uvedených soutěží, je nepochybně katalog nadace Alink-Argerich.⁸ Tato organizace, založená Gustavem Alinkem a Marthou Argerich, pomáhá hudebníkům, aby byli co nejlépe informováni. Také podporuje přímo samotné soutěže při organizaci a distribuci informací. Nadace vydává každý rok aktualizovaný katalog s obrovským množstvím soutěží seřazených podle dat a řadou užitečných informací. Na webových stránkách nadace je k dispozici neustále aktualizovaný interaktivní kalendář, který umožňuje se v seznamu soutěží skvěle zorientovat, vyhledávat specifické soutěže, případně je třídit podle různých kritérií.

⁸ <https://www.alink-argerich.org/>

Tato služba, kterou nadace Alink-Argerich již mnoho let zdarma poskytuje, je při výběru soutěže naprosto nedocenitelná. V katalogu jsou uvedeny téměř všechny mezinárodní soutěže. Ty, které uvedené nejsou, se většinou snaží, aby se do katalogu velmi brzy dostaly.

Existují i jiné katalogy a seznamy, které mohou být při výběru soutěže užitečné, přestože nejsou ani zdaleka tak rozsáhlé jako katalog Alink-Argerich. Jednou z největších organizací je World Federation of International Music Competitions.⁹ Členy tohoto prestižního svazu jsou jen největší světové soutěže. Stránky WFIMC nabízí jejich přehledný seznam, ale také důležité informace, jako například termíny přihlášek. Získat cenu na soutěži, která je členem WFIMC, je opravdu mimořádný úspěch, jenž mnohé další menší soutěže považují za dostatečný doklad o kvalitě daného klavíristy. Ten pak následně nemusí s přihláškou posílat předvýběrovou nahrávku a stačí mu pouze doložit diplomem cenu z jedné ze soutěží WFIMC.

Dalšími potenciálními zdroji informací o klavírních soutěžích jsou například katalogy EMCY – European Union of Music Competitions for Youth¹⁰ nebo Musical Chairs.¹¹ Existuje ale samozřejmě mnoho menších soutěží, které nejsou zařazeny do žádného ze zmíněných katalogů. Takové soutěže lze najít na internetu, přičemž nejlepší metodou je většinou zkusit vyhledat zemi či město spolu s heslem Piano Competition. Obzvláště v Itálii a Španělsku je řada menších soutěží, pojmenovaných podle měst, kde probíhají, a na ty jiným způsobem obvykle nenarazíte. O některých soutěžích se můžete dozvědět také na nástěnkách uměleckých škol, kde často najdete jejich propagační materiály.

⁹ <https://www.wfimc.org/>

¹⁰ <https://emcy.org/>

¹¹ <https://www.musicalchairs.info/>

2.2. Kritéria pro výběr soutěží

Při výběru soutěží je potřeba zohlednit a uvážit řadu faktorů. Rozhodnout se, na kterou soutěž pojedeme a která je pro nás nejlepší, není vůbec jednoduchá věc. Je to dáno nejen velkým počtem soutěží, které jsou k dispozici, ale také množstvím různých specifických nároků, okolností a informací, které u každé soutěže musíme brát v potaz. Někdy může být problém jen všechny potřebné informace najít, u některých soutěží jsou vypsány všechny v jednom dlouhém seznamu pod obecnou záložkou *Pravidla*, v jiných případech jsou roztroušené v mnoha různých záložkách nebo PDF souborech. Není úplně lehké se v tom všem zorientovat, pokud předem nevíme, co přesně hledáme.

Pro každého z nás mohou být různé aspekty soutěže jinak důležité. U někoho budou rozhodovat důvody finanční, povinný repertoár či počet kol, pro někoho bude důležitější, v které zemi se soutěž koná, zda se bude muset domluvit cizím jazykem, nebo se třeba přizpůsobit jinému podnebí. Soutěžící někdy vůbec nenapadne brát na některé z těchto okolností zřetel, ale často jsou to právě tyto opominuté detaily či neočekávané změny, které pak v průběhu soutěže hrají velkou roli. Psychická i fyzická pohoda a pocit jistoty a klidu jsou nesmírně důležité. Každá soutěž je relativně stresující záležitost sama o sobě, takže je klíčové snažit se vyhnout jakémukoliv stresu způsobenému externími vlivy, obzvláště pokud je toho možné dosáhnout důsledným plánováním a správným výběrem.

Zohlednit je třeba také fakt, že soutěží je mnoho druhů a úrovní. Některé soutěže mohou být v určitých fázích uměleckého vývoje přímo nevhodné. Je důležité vybrat si soutěž, která bude přínosná pro další růst. A nejde jen o finanční stránku. Mnoho soutěží nabízí mezi cenami koncertní příležitosti, vydání CD nebo zastoupení na určitý čas koncertní agenturou. Tyto příležitosti mohou být v dlouhodobé perspektivě daleko přínosnější než jednorázová finanční cena. Na druhou stranu nemá smysl cílit příliš vysoko, mezi největší světovou špičku, zejména pokud předem cítíme, že to bude ve výsledku nepříjemná zkušenost s příliš velkou zátěží pro naši psychiku. Ne každého tyto zkušenosti motivují a mohou mít i opačný efekt. Velmi cennými příležitostmi jsou setkání s porotci. Pokud umíme v daný moment rozpoznat příležitost a správně ji využít, může to potenciálně přinést soukromé hodiny či pozvánku na kurzy se skvělým pedagogem. Získat tyto kontakty jinou cestou je velmi obtížné a mnohdy nemožné a podle mého názoru jde o jednu z největších příležitostí, které soutěže nabízí. Proto je dalším velmi důležitým aspektem při výběru soutěží složení poroty.

2.2.1. Lokace, cesta, ubytování

Jednou z prvních informací, kterou se o soutěži dozvíte, je pochopitelně místo, kde se soutěž koná. Je ale důležité uvědomit si, co všechno to pro vás může znamenat. Každý má různé finanční možnosti, proto je vždy potřeba uvážit, kolik bude soutěž stát. Rozdíly v cenové náročnosti cest do různých zemí a měst mohou být obrovské a někdy je plánování složitější, než se na první pohled zdá. Například letenky do velkých měst mohou být relativně levné a dostupné, ale pokud se soutěž nekoná přímo v daném městě, je potřeba zjistit možnosti a cenu dopravy z letiště do vaší destinace. I zde mohou být obrovské rozdíly v cenách autobusů, vlaků či jiných způsobů dopravy.

Kromě finanční náročnosti cesty je třeba zvážit i tu fyzickou a psychickou. Několik hodin v letadle a vlaku na první pohled nemusí působit nijak nepříjemně, ale stačí připočítat cestu na letiště, nutnou časovou rezervu či zpoždění, případně časově nešikovně navazující další spoje, a z několika hodin cesty se nakonec vyklube celý den na nohou, v jehož průběhu se musíte neustále starat o zavazadla a hledat správné odletové brány, nástupiště a zastávky. Je nutné též počítat s tím, že se objeví nějaký problém, který bude nutné řešit na místě. Může to být například zpoždění či zrušení spoje, komplikace při kupování lístků, nebo cokoli jiného, co vás nenapadlo předem. Je samozřejmě možné, že vše proběhne hladce a podle plánu, ale z mých vlastních zkušeností je potřeba být schopný se přizpůsobit a na místě improvizovat. Hlavní je nenechat se případnými problémy vyvést z míry a být v co největší psychické pohodě.

Velmi důležitá je otázka ubytování a stravování. Může totiž výrazně ovlivnit průběh soutěže. I když si řeknete, že v jídle nejste nároční a po dobu soutěže se spokojíte téměř s čímkoliv, pořád to bude změna oproti tomu, na co jste zvyklí doma. Neméně důležitý je výběr ubytování. Kromě značné zátěže spojené se soutěžním vystoupením a přípravou je třeba počítat také s nezvyklými nároky spojenými s poznáváním nových lidí a jiné kultury případně s komunikací v cizím jazyce, takže je velmi důležité najít vhodný pokoj, kde se můžete v pohodě a klidu v novém neznámém prostředí dobře vyspat. Důležitá může být vzdálenost mezi místem ubytování a soutěžního sálu. Někdy se soutěžní kola odehrávají jinde, než kde mají soutěžící možnost cvičit. Vzdálenost mezi těmito dvěma místy může být často velká, takže je třeba si i tyto informace včas zjistit a dát si na to při výběru ubytování pozor. A samozřejmě je potřeba brát v úvahu i cenu. Hotely mohou nabídnout snídani, případně plnou penzi. Naopak jiné formy ubytování, jako jsou

apartmány, pokoje v soukromí nebo byty pronajaté například přes platformu Airbnb, mohou nabídnout větší svobodu co se týče stravování, poněvadž si můžete sami vařit, případně můžete využívat ledničku. V případě hotelu obvykle musíte počítat s další útratou za jídlo, protože se budete nejspíš nuceni stravovat v restauracích.

Skvělé řešení noclehu a stravy je možnost ubytování u hostitelské rodiny, což některé soutěže nabízí. Je však potřeba neváhat a co nejdřív pořadatele informovat, že máte zájem o využití této možnosti, nejlépe současně s odesláním přihlášky, protože počet hostitelských rodin bývá z objektivních důvodů limitován a obvykle nestačí pro všechny účastníky. Často tedy vyhrává ten, kdo napíše dřív. Z mých zkušeností je ubytování u hostitelské rodiny vždy nejlepší variantou. Nejen že ušetříte spoustu peněz, jelikož ubytování je zpravidla nejdražší položkou ve vašich soutěžních výdajích, ale podpora a domácky vřelé zázemí, které hostitelské rodiny nabízí, jsou naprosto nedocenitelné. Ubytování v soukromí navíc poskytují většinou lidé, kteří soutěž dobře znají, milují klasickou hudbu a často mají k dispozici klavír, na který pak můžete po dobu soutěže cvičit. Úžasnou výhodou je mít někoho, na koho se můžete s důvěrou obrátit a kdo vám v případě potřeby pomůže vyřešit samostatně obtížně řešitelné problémy. Vaše hostitelská rodina se o vás pravděpodobně postará, bude se snažit, abyste se cítili co nejlépe, a zajistí vám co nejlepší podmínky.

Čím větší a prestižnější soutěž, tím větší je šance, že buď nabízí ubytování v partnerském hotelu zadarmo, nebo vám do určité stanovené částky pokryje vaše náklady na ubytování a někdy i cestu. To je samozřejmě skvělé, vždy si je ale potřeba dát pozor na specifické podmínky. Někdy vám totiž soutěž proplatí ubytování pouze po dobu vaší účasti nebo naopak až od druhého kola. Pokud se tedy stane, že z prvního kola nepostoupíte, budete si muset obstarat ubytování po zbytek soutěže sami, protože jinak vám nezbude než se sbalit a soutěž opustit. Druhá varianta bohužel často znamená nutnost flexibilních letenek, které jsou samozřejmě výrazně dražší, a plánování celé soutěže je kvůli tomu mnohem složitější. Navíc může být škoda nezůstat na soutěži až do konce, i když se vám nepodaří postoupit do finále. Přijdete tak o možnost poslechnout si soutěžící, které porota ocenila, o příležitost promluvit si s jednotlivými porotci a seznámit se s novými lidmi, zkrátka naplno využít vše, co soutěž nabízí.

2.2.2. Repertoár, délka soutěže

Repertoár je jedním z nejdůležitějších kritérií při výběru soutěže. Soutěže se rozsahem a repertoárovou náročností nesmírně liší, od jednokolových po čtyřkolové, k tomu často s předvýběrem přes nahrávky nebo předkolem probíhajícím několik měsíců před samotnou soutěží. Některé soutěže jsou čistě sólové, jiné mají finálové kolo s orchestrem. Existují také soutěže s orchestrálním semifinále, někdy navíc doplněným komorní hrou, a jsou i specifické soutěže obsahující repertoár tvořený pouze koncerty s orchestry, které se v prvních kolech hrají za doprovodu druhého klavíru. Výběr je opravdu pestrý, takže je dobré si vybrat soutěž, která vám bude, co se týče počtu kol a jejich systému, sympatická. Někdy se stane, že je soutěž rozsahem předepsaného repertoáru či specifickými povinnými skladbami pro vás prostě nevyhovující. Mnohdy není repertoár pro příští ročník zveřejněn dříve, než rok dopředu, u menších soutěží často jen s několikaměsíčním předstihem, takže nemá smysl se za každou cenu učit obrovské množství nového repertoáru, jen abyste splnili podmínky soutěže a pak se cítili nepřipraveni a skladby neměli dostatečně usazené. Vždy je nejlepší si nejprve ověřit, jestli je pro vás daná soutěž, co se týče repertoáru přijatelná, a zda si stihnete program v dostatečném předstihu připravit. Až poté má smysl o vybrané soutěži zjišťovat více.

Některé soutěže mají z větší části konkrétně specifikovaný repertoár, takže budete muset hrát podobné skladby, jako ostatní soutěžící. Některé soutěže vyžadují od soutěžících konkrétní povinné skladby, případně soudobé dílo napsané pro danou soutěž. Je na vás, abyste si vybrali soutěž, která co nejlépe odpovídá vašim preferencím. Pokud vám sedí určité období či styl, nebo přímo jeden skladatel, snažte se najít soutěž, kde budete moci co nejlépe využít tento vámi preferovaný repertoár.

Další důležitý faktor je samotná délka soutěže. Ta samozřejmě přirozeně roste s počtem kol, ale například některé čtyřkolové soutěže mohou být až třikrát delší, než jiné soutěže se stejným počtem kol. Většina soutěží má na svých stránkách zveřejněný kalendář s rozpisem kol, registrace a závěrečného předávání cen. Pokud tomu tak není, je často možné si udělat přesnější představu o časovém průběhu soutěže z počtu přijatých účastníků a také podle toho, kolik z nich se může podle pravidel dostat do dalších kol. Některé soutěže neuvádějí ani tato čísla, ale pouze začátek a konec soutěže v datech. I v takovém případě si lze udělat bližší představu, například pokud se vám podaří najít v archívu webových stránek

katalog minulé soutěže; jednoduše si spočítáte počet účastníků a délku repertoáru různých kol. Pak lze aspoň odhadnout, na kolik dní vyjdou jednotlivá soutěžní kola.

Délka soutěže možná není tak důležitá jako počet kol a rozsáhlost a výběr potřebného repertoáru, přesto však může být jedním z faktorů, o kterém byste měli při výběru soutěže uvažovat. Mezi několika dny a dvěma týdny na soutěži je přece jen velký rozdíl. Soutěže nutně nemusí být, ale pro většinu z nás přeci jen obvykle jsou, docela náročné. Pobyt v krásném městě v cizí zemi s novou kulturou a zajímavými lidmi může působit jako příjemná dovolená, ale pořád budete chtít nejspíš každý den cvičit. Navíc se budete muset orientovat v neznámém prostředí, budete hlídat, abyste někam nedorazili pozdě, často nervózně do pozdních hodin čekat na výsledky odehraného kola, nebo naopak vstávat velmi brzo, protože jste si vylosovali nízké číslo v soutěži. Čeká vás náročný program a značná psychická zátěž, proto při výběru soutěže myslete i na to, že již po několika dnech můžete být docela unavení. Délka soutěže je samozřejmě také velmi úzce spojena s finančními nároky, zejména pokud si budete muset platit ubytování sami.

2.2.3. Ceny, porota, prestiž

Soutěže je možné porovnávat podle mnoha kritérií. Jedním z nejjednodušších způsobů, jak odhadnout úroveň konkurence, prestiž a kvalitu soutěže, je podívat se na ceny, které soutěž svým laureátům nabízí. Do jisté míry se můžete spolehnout na přímou úměru vyšších finančních cen s vyšší úrovní přihlášených účastníků, zvučnějšími jmény v porotě a větší prestiží. Důležité také je, kolik dalších kariérních příležitostí soutěž nabízí. Jednorázová finanční cena je skvělá věc, ale často nemusí mít žádný vliv na další umělecký rozvoj. Naopak recitály, koncerty na festivalech nebo s různými orchestry, nahrávání CD či účast na mistrovských kurzech mohou být skvělé příležitosti, ze kterých se pak řetězovou reakcí objeví možnosti další. Mnoho soutěží nabízí některé z výše uvedených odměn aspoň vítězi, často ale všem finalistům, v případě větších soutěží třeba i semifinalistům. Mějte na paměti, že si ze soutěží můžete odnést nesmírně cenné kontakty a potenciálně i další kariérní příležitosti také v případě, že se vám nepodaří dostat do vyšších kol. Musíte být aktivní, mít oči otevřené, čile komunikovat, navazovat nové známosti a skočit po příležitosti, jakmile se objeví. Nikdy totiž nevíte, koho můžete potkat a na koho vaší hrou či osobností, muzikalitou, pojetím zapůsobíte.

Z těchto důvodů by vás také mohlo zajímat, kdo na soutěži bude v porotě. Každá soutěž zároveň nabízí možnost zahrát skvělým klavíristům a profesorům, kterou byste za jiných okolností nejspíš nedostali. Mezi porotci může být profesor, u kterého byste rádi v budoucnu studovali, případně u něj absolvovali mistrovský kurz nebo soukromou konzultaci. Pokud váš výkon některého z porotců zaujme, může vám v budoucnu například pootevřít vrátka na prestižní školu v zahraničí. Hlavním cílem je samozřejmě soutěžní úspěch, nová motivace, navazování kontaktů a možnost srovnání s dalšími podobně starými umělci, ale jednou z nejcennějších příležitostí, které mohou soutěže nabídnout, je právě osobní setkání s porotci.

Na většině soutěží můžete od porotců získat zpětnou vazbu, většinou po neúspěšném kole nebo po vyhlášení výsledků, ale často se najde příležitost i k neformálním setkáním. Pokud je v průběhu či na konci soutěže uspořádán koncert, společná večeře či raut, máte skvělou šanci promluvit si s co nejvíce porotci. Právě tyto příležitosti mohou být podle mého přesvědčení a mých zkušeností zlomové a mohou vaši kariéru ovlivnit víc, než byste čekali. Hodnocení vašeho soutěžního výkonu může být značně rozdílné, často nepříjemně kritické, ale i tak je, pokud k němu přistoupíte s otevřenou myslí, nesmírně užitečné. Někdy získáte i během krátkého rozhovoru užitečné rady a cenné poznatky, ale častěji se setkáte spíše s obecnou pochvalou dobré techniky a slibného talentu. Často je tedy pouze na vás, zda od porotců při osobním pohovoru získáte nějaký skutečně konstruktivní kritický komentář. Nemusí to být úplně jednoduché, ale za snahu to rozhodně stojí. Odjíždět ze soutěže s nic neříkajícím poznatkem, že přes neúspěch hrajete krásně a máte velký talent, není nijak mimořádně přínosné ani motivující.

Můžete hledat soutěže podle toho, zda v porotě vidíte zajímavého profesora či klavíristu, jehož názor na vaše hraní by vás zajímal, nebo o němž víte, že je velmi náročný a nebojí se kritizovat i ostřeji, díky čemuž budete mít větší šanci získat opravdu hodnotnou zpětnou vazbu. Některé soutěže mají v porotě nejen klavíristy, ale i hudebníky hrající na jiné nástroje, hudební publicisty, ředitele festivalů nebo orchestrů či dirigenty. Poroty s tímto složením vám nejspíš nebudou schopny poradit v konkrétních interpretačních detailech v jednotlivých skladbách, ale nabídnou neméně cennou obecně hudební zpětnou vazbu. Jde o velmi vzácné a ojedinělé příležitosti, jak nahlédnout do způsobu hodnocení těchto osobností a jak získat představu, jakým způsobem si vybírají potenciální sólisty a podle čeho hledají nové zajímavé umělce.

Další z kritérií, podle kterých můžete soutěže vybírat, je jejich prestiž. Každá soutěž má určitou úroveň, která samozřejmě souvisí s náročností repertoáru, počtem kol a zahraničních účastníků, velikostí poroty, hodnotou finančních cen a nabízených koncertů atd. Kromě toho mají mnohé soutěže vybudované jméno díky své bohaté historii a světovému věhlasu. Některé soutěže jsou tak známé a respektované, že dostatečným důvodem k účasti je jejich pověst. Na největší světové soutěže se lze dostat jen prostřednictvím nahrávky, případně i přes výběrové předkolo, a uspět je mimořádně obtížné. Proto může být nesmírně motivující a přínosná už jen samotná účast a případný úspěch může vést ke koncertním nabídkám, prezentaci v odborných i všeobecně zaměřených médiích a mnoha dalším příležitostem, nemluvě o nedocenitelných zkušenostech.

2.2.4. Organizace, zázemí, prostředí

O žádné soutěži se nedozvíte vše předem jen z informací na webových stránkách. Možná nezjistíte, jak dobře bude soutěž organizovaná, jaké bude mít zázemí, kde a kolik hodin denně budete mít možnost cvičit, jaký bude na pódiu klavír a podobně. Pokud některé z uvedených informací nenajdete, většinou je lze dovodit z těch, které bývají v naprosté většině případů dostupné. Celkovou kvalitu organizace a to, jak hladce bude soutěž probíhat, můžete odhadnout podle výše finančních cen, počtu ročníků soutěže nebo kvality a obsahu webových stránek. Není to samozřejmě stoprocentní pravidlo, ale se stoupající prestiží soutěže se zvyšuje naděje, že organizátoři budou mít k dispozici dostatečné množství lidí, kteří zajistí její hladký průběh tak, abyste měli o všem přehled a dostali veškeré potřebné informace, v ideálním případě včas, a navíc příjemnou formou.

Je dobré mít předem představu o tom, kde a v jakém rozsahu budete moci během soutěže cvičit, jaké klavíry budete mít k dispozici, jak bude vypadat sál, zda a jak dlouho se budete moci před soutěžním výkonem rozehrát a na jaký nástroj budete na pódiu hrát. Podobné detaily se většinou nedozvíte předem, protože často chybí v pravidlech stejně jako ve všeobecně dostupných informacích k soutěži. Bližší představu si můžete udělat pomocí archivu fotografií a videí z předchozích ročníků, který bývá k dispozici na webových stránkách a obvykle poměrně přesvědčivě poodhalí atmosféru soutěže. V opačném případě stojí za to využít internet a vyhledat název soutěže spolu s datem předchozího ročníku, případně zkusit zadat hesla „final“ nebo „results“. Tímto způsobem často najdete

fotografie nebo video v některém z článků věnovaných předešlým ročníkům soutěže. O možnostech cvičení se takto mnoho nedozvíte. Tuto informaci budete muset vyvodit z dalších poznatků, které o soutěži zjistíte. Vždy ale raději počítejte s tím, že pokud konkrétní a jasně formulovanou zmínku o cvičných klavírech na webových stránkách případně v tištěných propozicích nenajdete, může se stát, že vás situace na místě nepotěší. Vždy je lepší předem počítat s horší variantou, zejména pokud jste zvyklí cvičit více hodin denně, abyste se na místě vyhnuli nepříjemnému překvapení, které by ve svém důsledku mohlo negativně ovlivnit soutěžní výkon. Každý má pochopitelně jiné nároky, ale všichni se před cestou na podium chceme cítit komfortně a v co nejlepší pohodě. Jestliže potřebujete pro pocit klidu cvičit během soutěže víc než tři hodiny denně, raději se připravte, že mnoho soutěží vám tuto možnost nedokáže nabídnout.

Prostředí, ve kterém se budete na soutěži nacházet, bude nejspíš většinou nejbližší okolí místa konání soutěže: nejméně času strávíte ve škole, ve cvičných třídách, v sále, v ubytovacím zařízení a na cestách při přesunech mezi uvedenými místy. Nejspíš ale budete chodit také na jídlo a často zbude volná chvíle na prohlídku okolí a procházku po místních památkách. Není to úplně hlavní důvod, podle kterého vybírat soutěž, ale určitě je ideální vybrat takovou destinaci, kde se budete cítit dobře a která vám dá možnost poznat něco nového a dopřát si i trochu potřebného odpočinku a uvolnění po náročném soutěžním programu. Pokud se vám soutěž líbí po všech ostatních stránkách, nejspíš nemusíte tolik řešit, v kterém městě bude probíhat. Pokud ale nejste rozhodnutí, jedním z důvodů může být možnost načerpat novou inspiraci a prohlédnout si neznámé město, kam jste se třeba už dlouho chtěli podívat, nebo kde jste naopak byli a velmi se vám líbilo. Fakt, že vybranou destinaci už trochu znáte, i když například jen z dovolené, může být také příjemnou výhodou.

2.2.5. Jak vybírat

Pro každého z nás jsou důležitá jiná kritéria, někdo bude vybírat hlavně podle finančních možností, někdo podle repertoáru a délky soutěže, někdo podle výše finančních cen a složení poroty. Všechny tyto aspekty mohou mít výrazný vliv na to, jak moc si soutěž užijete, v jakém budete rozpoložení, jak dobrý podáte výkon a co si ze soutěže odnesete. Vždy je dobré mít určitou představu, co všechno by podle vás měla soutěž splňovat, a alespoň rámcově předem ověřit, zda se v některém ohledu příliš nevzdaluje od vašich očekávání. Snadno se můžete zbytečně upnout k jedné konkrétní soutěži, protože vás nadchne úžasným sálem, mezinárodní prestiží, skvělou porotou nebo třeba ideálním repertoárem, a ačkoli následně zjistíte, že má také vážné nedostatky, pod vlivem předchozího nekritického nadšení se je rozhodnete ignorovat, protože jste přípravou strávili příliš mnoho času a na problém narazili příliš pozdě. Proto je důležité vyhledat co nejvíce informací s co největším předstihem, ideálně dřív, než začnete pracovat na požadovaném repertoáru a rozhodně dřív, než se na soutěž přihlásíte.

Na druhou stranu je možné vnímat soutěž jako výzvu, jejímž smyslem je naučit se zvládat nečekané situace, být schopný rychle připravit příslušný repertoár a poradit si s náročnou cestou, případně s ne zcela ideálním ubytováním a dalšími možnými komplikacemi. Dokonce i účast v soutěži, kterou jste si vybrali na poslední chvíli, takže na přípravu nemáte tolik času, kolik byste za normálních okolností potřebovali, může být sama o sobě prospěšná a pozitivní zkušenost. Třeba jako důležitá průprava na další podobně náročné a potenciálně stresové situace, které vás s největší pravděpodobností čekají v budoucí kariéře.

2.3. Průběh soutěže

Poté, co se rozhodnete na soutěž přihlásit, musíte vybrat a nastudovat repertoár, zajistit si ubytování a naplánovat cestu. Příprava na soutěž často není úplně jednoduchá. Je jen na vás, abyste zajistili, že po této stránce vše proběhne hladce a vy budete na soutěž dobře připraveni. Přesto však na místě můžete zažít situace, které vás překvapí. Určité zážitky a zkušenosti ze světa klavírních soutěží lze totiž většinou získat jen osobně.

2.3.1. Soutěžní repertoár

Jak sestavit soutěžní repertoár? To je velmi složitá otázka, na kterou existuje mnoho odpovědí a nikdo nedokáže říct, která je správná. Přitom je to nejdůležitější část plánování a téměř jediný faktor, podle kterého vás bude porota hodnotit, samozřejmě kromě samotného soutěžního výkonu. Výběr správného repertoáru vám umožní prezentovat se v co nejlepším světle, skladbami, které vám nejvíce sedí a v kterých se cítíte nejlépe. Dobře sestavený program je klíčový pro udržení pozornosti publika a celkový efekt vašeho uměleckého výstupu. Způsobů, jak poskládat soutěžní repertoár, jsem vyzkoušel mnoho, a za posledních pár let jsem několikrát změnil názor na to, který způsob funguje nejlépe. Některých základních konceptů se držím stále, ale přehodnotil jsem jejich význam a důležitost.

2.3.1.1. Pestrost

Jedním z hlavních aspektů soutěžního repertoáru je jeho pestrost. Pokud soutěž není postavena na skladbách jediného skladatele a nevyžaduje jen konkrétně zadané skladby, je naprosto klíčové, aby byl váš program zajímavý a byl sestaven z dostatečně odlišných skladeb. Pokud si například do jednoho kola vyberete pouze skladby Fryderyka Chopina a Roberta Schumanna, budete ve značné nevýhodě proti soutěžícím s programem komponovaným ze Chopinových, Beethovenových a Prokofjevových skladeb. V případě, že hrajete kontrastní skladby různých autorů a stylů, zvedá se vaše šance, že porotu zaujmete. Pokud se některému porotci nebude líbit váš Chopin, máte nejspíš větší naději, že porotu oslovíte svým Prokofjevem než další skladbou z období romantismu. Není to samozřejmě pravidlo, ale z vlastních zkušeností vím, že tomu tak většinou je. Různorodým programem navíc dáváte porotě najevo, že se nebojíte odlišných stylů, a prezentujete se jako klavírista se širokým záběrem. Málokterý porotce ocení klavíristu, který sice skvěle hraje Liszta, ale beethovenské sonátě či skladbám 20. století se vyhýbá obloukem.

Kontrastní repertoár lze vytvořit i na soutěžích, které účastníkům umožňují výběr skladeb jen z krátkého seznamu děl. Pokud například musíte v jednom kole hrát jednu z Beethovenových sonát a jednu z Chopinových balad či scherz, určité kombinace těchto skladeb mohou být výrazně kontrastnější než jiné, díky rozdílům

v celkovém charakteru, tempu, efektnosti, virtuozitě či stylové odlišnosti jednotlivých děl.

2.3.1.2. Oblíbený vs. neznámý repertoár

Některé skladby jsou velmi populární a často hrané, jak na koncertních pódiích, tak na soutěžích. Tento fakt představuje mnoho výhod ale zároveň i řadu úskalí. Populární skladby jsou často upřednostňované, protože se na nich dá dobře předvést skvělá technika či pochopení kompoziční stavby. Některé jsou posluchačsky vděčné a většinou vzbudí silnější reakci publika. Ať už jsou důvody všeobecné obliby některých děl jakékoliv, faktem zůstává, že jejich významné místo v klavírních repertoárech má své opodstatnění a mohou být dobrou volbou i pro vás. Nevýhodou bohužel může být, že se tímto výběrem zařadíte mezi ostatní účastníky se stejným programem, nezřídka nejen v rámci jedné soutěže. Některé skladby se hrají tak často, že je každý porotce slyšel od velkého množství klavíristů na mnoha dalších soutěžních kláních. Neznamená to, že s notoricky známým programem nemůžete být úspěšní, ale rozhodně se jedná o riskantnější volbu.

Naopak skladby, které se hrají ojediněle a nejsou tak známé, mohou být zajímavější a bezpečnější variantou. Pokud porota nezná váš repertoár tak důkladně, nemá do detailu nastudované noty a již usazený specifický názor na správnou interpretaci, může to pro vás být obrovská výhoda. Určité nebezpečí hrozí, jestliže si vyberete skladbu tak neznámou a málo hranou, že pro porotu bude obtížné vás podle ní hodnotit. Někdy se tento problém vyskytne i u národních skladatelů, jejichž díla nejsou v zahraničí tak známá, jako v zemi, kde vznikla. I skladby, které vnímáme jako součást běžného světového klavírního repertoáru, v našem případě například skladby Leoše Janáčka či Bedřicha Smetany, mohou u některých porotců v zahraničí vzbudit rozpačitou reakci. Dokonce i na poměrně prestižních mezinárodních soutěžích se mi již několikrát stalo, že člen poroty nad mým přednesem Janáckovy skladby *V mlhách* mávl rukou s tím, že na ní nemá co hodnotit, protože je to česká hudba, a tudíž ne úplně vhodná volba na soutěž. Současně jsem se ale setkal i s naprosto opačnou reakcí. Výše řečené samozřejmě neplatí vždy, nicméně přece jen jde o potenciální riziko, které u skladeb Chopina, Brahmsa či Beethovena rozhodně nehrozí.

2.3.1.3. Dramaturgie soutěžního programu

Soutěžní program je nutné stavět podle pravidel a požadavků soutěže. Musíte splnit časový limit a respektovat povinný repertoár, což může být někdy velmi omezující. Pokud však můžete, snažte se připravit soutěžní program, který se v rámci možností co nejvíce podobá sólovému recitálu. Jestliže to pravidla přímo nevyžadují, není nutné hrát v jednom kole skladbu z období baroka, klasicismu, romantismu a dvacátého století, jen abyste za každou cenu pokryli všechna uvedená stylová období. Je skvělé mít kontrastní program, ale zároveň by měl dávat smysl a působit celistvě. Ve čtyřicetiminutovém kole je někdy lepší mít dvě až tři skladby, jak je na to publikum zvyklé u sólového recitálu. Například pokud je jednou ze skladeb cyklus složený z více kratších částí, zbývající část programu vhodně doplní jedna či dvě rozsáhlejší skladby. Některé soutěže mají v informacích přímo uvedeno, že hodnotí i schopnost soutěžících sestavit profesionální a dobře promyšlený program. V takovém případě je nezbytné dávat pozor, aby vaše vystoupení nepůsobilo příliš „soutěžně“. Porota nejlépe ocení výběr skladeb, s kterými byste se nebáli představit na festivalovém pódiu.

Soutěže často požadují virtuózní etudu, rychlou větu klasické sonáty či preludium a fugu J. S. Bacha. Tyto požadavky se většinou týkají prvního kola, které je zpravidla kratší, takže do něj budete moci doplnit už jen jednu skladbu podle vlastní volby. V tomto případě se váš výběr bude nevyhnutelně do jisté míry podobat programu ostatních soutěžících, takže bych doporučil povinné skladby doplnit nějakým zajímavým dílem, kterým se alespoň trochu odlišíte. Není nutné hrát vyloženě neznámou skladbu a možná bych neupřednostňoval ani skladbu národního skladatele. To může být příliš odvážná volba a na některé porotce to může působit, že se v krátkém kole trochu schováváte za skladbu, jejíž interpretaci nebudou schopni zodpovědně a poučeně posoudit. Takové skladby mohou mít mnohem větší úspěch v dalších kolech, kde máte zpravidla daleko větší časový prostor a můžete skladbu národního či soudobého skladatele zkombinovat s tradičnějším repertoárem.

Obvykle je na vás, v jakém pořadí budete skladby hrát. Repertoár je možné řadit chronologicky, tedy například začít klasickou sonátou, pokračovat skladbou romantismu a kolo zakončit dílem moderního skladatele. Není to však žádné pravidlo, naopak zajímavé pořadí skladeb je jednou z možností, jak se odlišit od ostatních soutěžících. Chronologické pořadí může být logické, sympatické pro posluchače a výhodné pro vás, aby se vám program co nejlépe hrál. Často je

lákavé končit virtuózní skladbou a většina soutěžních programů je tak také postavena, ale někdy může být výrazně působivější, když kolo zakončíte skladbou poetickou. Jistě jde o odvážnější volbu, ale efekt takového dramaturgického rozhodnutí může být velký. Velmi důležitý je začátek každého soutěžního kola. První minuty na podiu mnohdy stačí, aby si o vás porota třeba jen podvědomě udělala představu. Pokud bude první dojem negativní, nebo nepřesvědčivý, posléze bude nejspíš obtížné porotu zaujmout a donutit, aby změnila názor. Máte-li v programu skladbu s působivým začátkem, rozhodně bych doporučil začít právě jí, dokonce i v případě, že jde na úvod o nepříjemný a potenciálně rizikový kus. Obecně bych se snažil řadit skladby tak, abyste zvýraznili rozdíly mezi různými styly a charaktery, a aby program současně působil promyšleně a celistvě a bylo z něj cítit, že jste pořadí skladeb nezvolili náhodně.

2.3.1.4. Nebezpečné skladby a autoři

Některé skladby mohou být při sestavování soutěžního programu vyloženě nebezpečnou volbou. Teoreticky by se měly hodnotit všechny skladby stejným způsobem a měly by být stejně důležité. V reálném světě jsou však některé skladby jistých skladatelů porotami hodnoceny mnohem přísněji a je jim přikládána mnohem větší důležitost. V sonátách Josepha Haydna si můžete dovolit být interpretačně mnohem kreativnější, než v sonátách Wolfganga Amadea Mozarta nebo Ludwiga van Beethovena. U skladeb Fryderyka Chopina bude mít téměř každý porotce velmi přesnou představu o správném pojetí, někdy až do nejmenších detailů, zatímco u skladeb Roberta Schumanna či Ference Liszta se málokdy setkáte s tak podrobnou kritikou. U některých skladatelů to platí, pokud je v porotě shodou okolností klavírista stejné národnosti jako autor onoho díla. Pokud jsou ve vašem soutěžním programu výrazněji zastoupeny skladby ruské klavírní literatury, velmi pravděpodobně se vystavujete přísnějšímu hodnocení ze strany ruských členů poroty. Stejně tak nejspíš není nejbezpečnější rozhodnutí hrát skladby Clauda Debussyho či Maurice Ravela na soutěži ve Francii. Neznamená to samozřejmě, že se takovému repertoáru musíte vyhýbat, jen byste si měli být vědomi rizika, které výběr určitých skladeb představuje.

2.3.2. Nahrávky a předkola

Mnohé soutěže požadují s přihláškou i audiovizuální nahrávku, podle které pak z přihlášených účastníků porota vybere určitý počet klavíristů, kteří postoupí do hlavní části soutěže. Některé z nejprestižnějších světových soutěží mají kromě výběru z nahrávek i jedno další výběrové kolo, které zpravidla probíhá několik měsíců před samotnou soutěží. Někdy je povinný program pro nahrávky a předkola pevně určen, jindy je stanoven pouze časový limit a výběr skladeb je na vás. Vždy je důležité se v těchto výběrových kolech, ať už jsou formou nahrávky či naživo, představit co nejzajímavěji a nejpřesvědčivěji. V porotách předvýběrových kol většinou sedává mnohem menší počet hodnotitelů než v porotě hlavní části soutěže. Se štěstím bude vaši nahrávku posuzovat pět porotců, ale početnější poroty jsou v soutěžních předkolech opravdu ojedinělé. Často bude videa procházet porota pouze tříčlenná, většinou složená z místních klavíristů a profesorů. Mezinárodní předvýběrovou porotu můžete očekávat jen u větších soutěží a ani na té nejvyšší úrovni se někdy nedozvíte jména porotců, kteří rozhodují, zda dostanete šanci zúčastnit se hlavní části soutěže. Samotné bodování nebývá zveřejněno nikdy, většinou nemáte šanci získat ani jakoukoliv zpětnou vazbu a dozvíte se jen, zda jste postoupili či nikoliv.

V dnešní době se i na méně známé soutěže, často i menší dvoukolové, může hlásit velký počet účastníků. Každou zasloupanou nahrávkou soutěžíte proti desítkám, někdy dokonce stovkám klavíristů, přičemž porota musí toto číslo několikanásobně zredukovat. Nahrávky tak pochopitelně zpravidla neposkytují příliš velký prostor, časový limit většinou nepřesahuje půl hodiny, obvykle bývá spíš kolem patnácti až dvaceti minut, proto je naprosto klíčové se v tomto krátkém čase představit tím nejlepším, co můžete nabídnout. Doporučuji vsadit na oblíbenou skladbu, která vám skutečně sedí a umožní vám ukázat se v tom nejlepším světle. Pokud není na nahrávku specifikovaný konkrétní repertoár, není nutné za každou cenu poslat první větu klasické sonáty, etudu a jako doplněk další skladbu. Mnohé soutěže právě takovýto repertoár vyžadují, ale pokud vám dají ve výběru skladeb volnost, je velmi pravděpodobné, že očekávají větší kreativitu, a naopak vám chtějí dát možnost představit se repertoárem, který o vás vypoví nejlépe.

Pro soutěžní nahrávky obvykle platí stejná pravidla. Musí být nahrány na nehybnou kameru, aby byly vidět vaše ruce a obličej. Některé soutěže dokonce požadují, aby byly v záběru i nohy. Ve skladbách není dovoleno stříhat a zpětně není možné upravovat video ani zvuk. Pozornost věnujte také případnému

požadavku, aby skladba byla pořízena v jednom kuse. Pokud to není v pravidlech napsáno, každou skladbu lze nahrát zvlášť, což je pochopitelně mnohem příjemnější. Pokud můžete nahrávání mezi skladbami pozastavit, nebo dokonce použít různá videa, pořízená na jiné klavíry, většinou můžete nahrávat samostatně jednotlivé věty sonát a části větších opusů. Zpravidla platí, že co není zakázáno, je povoleno. Vždy se však můžete ujistit dotazem v emailu zaslaném organizátorům soutěže.

2.3.3. Poroty

Poroty na soutěžích mohou být značně odlišné, co se týče počtu porotců, jejich národnosti a věku. Klavírní soutěže nejčastěji hodnotí koncertní klavíristé a profesori, někdy však mohou v porotě být i dirigenti, ředitelé festivalů a orchestrů či hudební publicisté. Hodnocení interpretačních výkonů je nesmírně složitý úkol. Je to velice subjektivní proces, založený na obrovském množství různých faktorů, proto váš výkon může zapůsobit na každého porotce odlišně. Porota hodnotí nejen technickou a interpretační úroveň, ale zajímá ji také celkový umělecký dojem. Záleží tedy i na vašem charismatu, jak působíte na pódiu, jak dokážete zaujmout a oslovit publikum atd. Všechny uvedené aspekty jsou výrazně subjektivní, proto je nejen pro významné hudební soutěže důležité, aby byla porota co nejpočetnější. S vyšším počtem porotců stoupá objektivita hodnocení soutěžního výkonu, přestože bodování klavírní hry bude do jisté míry vždy nevyhnutelně věcí osobních preferencí a názoru.

Pro vás jako účastníky soutěží zpravidla platí, že čím větší porota, tím lépe. Každá porota je nicméně složena z lidí, jejichž preference a charakter mohou úspěch ovlivnit mnohem více než samotná velikost poroty. Obvykle se o každém z porotců můžete dozvědět mnoho zajímavého a užitečného z jeho internetových stránek nebo z wikipedie a některé soutěže dávají k dispozici i krátký životopis jednotlivých porotců. Pokud se předem patřičně neinformujete, může se stát, že na místě budete nepříjemně zaskočeni a překvapeni některými komentáři a reakcemi jednotlivých porotců. Samozřejmě to neznamena, že se máte slepě přizpůsobovat preferencím poroty, snažit se studovat nahrávky jejích členů a upravovat interpretaci tak, aby podle vás co nejlépe odpovídala vkusu porotců. Jestliže ale víte, že vás bude hodnotit klavírista, který nahrál kompletní dílo

určitého skladatele, není od věci udělat si představu o jeho pojetí daného stylu. Obzvlášť to platí u skladeb autorů, jejichž národnost sdílí někteří členové poroty.

Každá porota mezinárodní soutěže by měla být, s cílem dosažení co největší možné spravedlnosti a objektivity výsledků, co nejvíce diverzifikovaná. Měla by se skládat z co největšího počtu porotců různých národností a měla by být pokud možno i generačně vyvážená. Bohužel se, obzvlášť na menších soutěžích, často setkáte s velmi odlišnou situací. Na mnoha soutěžích jsou tři z pěti porotců místní, někdy nejen občané stejné země, ale i profesori či klavíristé působící ve městě, kde se soutěž koná. V takovém případě alespoň víte, na čem jste. Jindy mohou poroty na první pohled působit velmi pestře, mít pět či více porotců odlišných národností, dokonce z různých světových kontinentů, ale pokud se trochu začtete do životopisů jednotlivých členů, možná s překvapením zjistíte, že dva jsou bývalí studenti třetího a další dva spolu dlouhodobě spolupracují a koncertují v klavírním duu. Neznamená to, že taková porota je nutně horší nebo méně spravedlivá, pouze je dobré si o těchto věcech udělat představu dříve než na zahajovacím ráutu soutěže.

Pokud trochu více sledujete zahraniční soutěže a jejich poroty, můžete si všimnout, že se jména některých porotců objevují velmi často ve stejných dvojicích či trojicích. Není to nic překvapivého, porotci se mezi sebou často znají a navzájem se doporučují organizátorům dalších soutěží. Nevyhnutelně se tak v porotách potkávají stejná jména. V různých ročnících se často najdou osobnosti, které jsou již po několik let spjaté s danou soutěží. Stálé dvojice či skupinky porotců se však nemusí objevovat jen v různých ročnících jedné soutěže, ale i na dalších soutěžích, zdánlivě spolu nesouvisejících. V takových případech se většinou jedná o soutěže, které organizuje jeden ze skupinky klavíristů, který většinou také předsedá porotě a zve si do ní své kolegy. Ti jej pak na oplátku pozvou do poroty své soutěže, která má jiný název a je pořádána v jiné zemi. Pro nepoučené účastníky tak tyto soutěže mohou působit naprosto odlišně, neboť málokoho napadne kontrolovat tuto podobnost v sestavách porot. V případě že řekněme v desítce různých soutěží, které probíhají každý rok, najdete v porotě stále stejných pět až osm jmen, začne to být velmi nápadné a jen těžko si toho nevšimnete, obzvlášť pokud se na dvě takové soutěže vydáte osobně. Na podobných soutěžích se navíc často stane, že dva ze tří finalistů studují nebo studovali u některých členů poroty, což jim na důvěryhodnosti také nepřidá.

2.3.4. Mistrovské kurzy

K soutěžím jsou často přidružené mistrovské kurzy. Organizátoři tak mohou spolu se soutěží nabídnout cenné hodiny s významnými pedagogy a skvělými klavíristy. Často se kurzy odehrávají formou veřejně přístupných lekcí v průběhu soutěže, naplánovaných na volný den mezi soutěžními koly, kterých se mohou zúčastnit soutěžící, jimž se nepodařilo postoupit dál. Některé soutěže pořádají mistrovské kurzy se členy poroty po skončení soutěže. Většinou je nutné se na tyto kurzy přihlásit zvlášť, někdy je ale přihláška na kurz volitelnou součástí soutěžní přihlášky, samozřejmě se zvýšeným registračním poplatkem.

Hodiny s některým z členů poroty mohou být nesmírně cenné. Obvykle je možné takové zkušenosti získat jen na velmi drahých mistrovských kurzech, takže pokud vám některá soutěž takovou šanci nabídne, aniž byste museli platit poplatek za kurz, ubytování, jídlo a cestu zvlášť, může být škoda toho nevyužít. Tyto kurzy jsou většinou otevřené pro veřejnost, takže se spolu s dalšími organizovanými koncerty stanou jakýmsi soutěžním festivalem, což k soutěži mnohdy přitáhne větší pozornost médií a přinese jí větší prestiž.

Je však potřeba dát si pozor, jestli je mistrovský kurz, který soutěž nabízí, opravdu výhodný. Některé soutěže tyto kurzy nezištně organizují, aby svým účastníkům nabídly něco navíc, ale bohužel jsou i soutěže, které si za účast na přidružených kurzech nechávají zaplatit obrovské částky. Někdy se o nich dozvíte až na místě a samotné hodiny se členy poroty často nejsou přístupné pro veřejnost. Tyto soutěže se sice tváří, že vám nabízí zajímavou bonusovou příležitost, ale často o možnosti připlatit si za velice drahou hodinu se členem poroty informují, až když si po výsledcích neúspěšného kola přijdete pro zpětnou vazbu, takže je jasné, že ve skutečnosti se od svých účastníků pouze snaží získat další peníze.

Mnozí soutěžící nezkušeně podlehnou dojmu, že se jedná o skvělou příležitost, kterou si nemohou nechat ujít, a zaplatí obrovské peníze za krátkou, někdy odbytou hodinu s jedním z profesorů, navíc třeba v nevyhovujícím prostoru a na bůhvíjakém klavíru. Jejich někdy naivnímu zájmu se samozřejmě nelze divit, neboť podobné příležitosti jsou pro každého klavíristu mimořádně významné a na první pohled lákavé nabídce se těžko odolává. Vždy proto dobře zvažte všechna pro a proti a účast si pečlivě promyslete, protože některé soutěže psychického nátlaku na soutěžící zneužívají a nabízí nepříliš kvalitní a umělecky nijak hodnotné

hodiny se členy poroty, někdy v tak příšerných podmínkách, že by je člověk sotva označil slovem mistrovský kurz.

Naprosto tristními případy bývají kurzy pořádané bezprostředně před začátkem soutěže. Zájemci o tyto kurzy si mohou zaplatit většinou dost drahé hodiny se členy poroty, kteří je následně budou o pár dní později na soutěži hodnotit, takže není divu, že na tyto kurzy často jezdí i dlouhodobí studenti některých porotců. Je až neuvěřitelné, že soutěže mohou takové kurzy organizovat, a přitom mít v pravidlech, že soutěžící, kteří studují u některého z porotců, nesmí být daným profesorem hodnoceni. Je skutečně paradoxní, že účastníci si týden před soutěží platí hodiny s polovinou celé poroty a organizace soutěže ani nemrkne okem.

Přijet na takovou soutěž a dozvědět se o již proběhlém kurzu, kterého se zúčastnila třetina soutěžících, vás může nepříjemně překvapit a znejistit. Na některou z takových soutěží samozřejmě narazíte jen poměrně zřídka, ale pokud se vám to stane, musíte počítat se značně nepříjemnou a demotivující zkušeností. Překvapivě se totiž může jednat o soutěž s nezanedbatelnými finančními cenami a velkým počtem účastníků z celého světa.

2.3.5. Bodování

Každá soutěž má stanoven vlastní systém bodování, někdy je přímo uvedený v pravidlech, jindy jej znají pouze organizátoři soutěže a porota. Málokterá soutěž však zveřejňuje samotné bodování od porotců, nehledě na to, zda pravidla bodování jsou či nejsou veřejná. Na převážné většině soutěží se dozvíte pouze jména soutěžících postupujících do dalšího kola, jména finalistů a poté rozdělení cen. Některé bodové systémy mají hranici dvaceti pěti bodů, jiné využívají škálu od nuly do sta. Důležitější než tato čísla, jsou většinou standardy jednotlivých porotců. Někteří porotci jsou zkrátka přísnější než jiní a jejich bodování může být v průměru mnohem nižší. Bodování jiných porotců může obsahovat mnohem větší rozdíly mezi nejnižší a nejvyšší hodnoceným účastníkem, oproti porotcům, kteří své bodování drží ve vrchní třetině celkové škály. Dokonce i když máte štěstí a dozvíte se, jak vás porota bodově hodnotila, může být stále docela složité, tato čísla správně interpretovat. Obvykle je nutné znát i bodové výsledky ostatních účastníků, abyste mohli srovnat, jak který porotce hodnotil i další soutěžící.

Některé soutěže nemají žádný systém bodování, místo toho každý z porotců hlasuje pouze *ano* či *ne*, když vybírá účastníky postupující do dalšího kola. I tento systém může mít své chyby, obzvláště pokud porota u tohoto systému zůstane i při rozdělování cen ve finále. To pak může vést k nepříjemným a zvláštním situacím, jako například na Paderewského soutěži v roce 2019. Pokud totiž dojde k tomu, že dva účastníci získají stejný počet hlasů *ano* pro některou z cen, a soutěž nařídí, aby porota hlasovala znovu, může to pro některé porotce narušit plánované pořadí finalistů. Pak se může stát, že soutěžící, který byl původně porotou nominován na dělenou první cenu, nakonec skončí jen s čestným uznáním.

Některé soutěže se snaží o větší transparentnost těchto většinou skrytých procesů a zveřejňují bodové listy porotců. Jiné zkouší nové způsoby, například veřejné vyhlášení bodů a hodnocení jednotlivých porotců po každém kole či přímo po odehraném výkonu, jako v televizních talentových soutěžích.

Žádný způsob není dokonalý a nějaké mouchy lze vždy najít. Jedná se však o posun správným směrem. V dnešní době se případné problémy v těchto hodnotících procesech nebo třeba podezřele působící bodování mohou dostat na internet a obzvláště u větších soutěží i do různých médií. Je tedy v zájmu každé soutěže snažit se o co největší transparentnost a přehlednost v bodování, aby zbytečně nepřišla o respekt svých současných i budoucích účastníků.

2.3.6. Výsledky a udílení cen

Výše finančních cen a počet nabízených koncertů často slouží jako měřítko prestiže pro danou soutěž. Vyšší ceny a koncertní příležitosti znamenají vyšší úroveň a počet soutěžících, takže po předvýběru a několika soutěžních kolech se ve finále ocitají skutečně pouze ti nejlepší z mladých klavíristů. Největší soutěže lákají mezinárodní prestiží, nabízejí vysoké finanční ceny, často spolu s početnými koncertními příležitostmi, a významně pomáhají laureátům na cestě k profesionální kariéře. Samozřejmě i úspěchy v menších soutěžích často vyústí v řadu dalších příležitostí, a ani v tomto případě není hodnota finančních odměn rozhodně zanedbatelná.

Některé soutěže nabízí vedle hlavních cen také speciální ocenění. Většinou je udělována cena publika, v případě finálového kola s orchestrem může být udělena také cena orchestru. U povinné či volitelné skladby soudobého skladatele

bývá za toto dílo rovněž udělována cena, o níž často pomáhá rozhodovat samotný autor. Mnohé soutěže nabízí také různé odměny za nejlepší interpretaci děl konkrétních skladatelů.

Udělování cen může občas také překvapit. Naprostá většina soutěží si vyhrazuje právo některé ceny neudělit, pokud to porota uzná za vhodné. Některé soutěže specifikují minimální bodovou hranici, které je třeba k udělení ceny dosáhnout, což však většinou v pravidlech nenajdete. Soutěže si také často vyhrazují právo ceny v případě bodové shody rozdělit. Jen velmi ojediněle narazíte na soutěž, která dle vlastních pravidel ceny rozdělit nesmí. Obzvláště na menších a středně velkých soutěžích dochází k neudělení či rozdělení některé z cen velmi často. Důvody pro tato rozhodnutí jsou teoreticky jasné. Pořadatelé se nastavením určité bodové hranice, kterou je k získání ceny nutné překonat, snaží udržet vysokou úroveň soutěže. K dosažení první ceny je tedy nutné hrát na stejné úrovni, jako vítězové předchozích ročníků. Tato idea však trochu postrádá význam u relativně čerstvě vzniklých soutěží, kde chybí srovnání s minulými ročníky. Neudělení první ceny pak vytváří jen jakousi pomyslnou laťku, uměle určenou organizátory či porotci. Dalo by se také argumentovat, že celý koncept neudělení první ceny nedává smysl ani za účelem srovnání s předchozími ročníky. Přece jen se účastníci nehlásí do soutěže, aby soupeřili s předchozími vítězi. Každý následující ročník by pak měl být hodnocen přísněji, kvůli stoupajícímu počtu předešlých vítězů, na jejichž úroveň je třeba dosáhnout.

Neudělení druhé či třetí ceny je mnohem logičtější. Jedná se pouze o zdůraznění rozdílu mezi kvalitou jednotlivých finalistů. Ve výsledku to však stejně znamená, že buď jeden z finalistů přijde o cenu, nebo si dva laureáti jednu cenu rozdělí. Z finančního hlediska je to pochopitelně nešťastná situace pro soutěžící. Zato soutěže často ušetří někdy ne úplně malou částku. Přestože neudělení jedné z cen může být někdy opodstatněné, je možná až překvapivé, jak často k tomu dochází.

Ceny na soutěžích nejsou nutně to nejdůležitější, ale mohou výrazně pomoci v začátcích vaší kariéry, a to jak finančně, tak dalšími příležitostmi, které z cen mohou vyplynout. Dnes je však soutěží a jejich laureátů tolik, že i úspěch na veliké a prestižní soutěži nutně nezaručuje aktivní koncertní kariéru. Proto je důležité ze soutěží vytěžit vše, co je možné. Kontakty s profesory, organizátory soutěže a místními vlivnými rodinami, které u sebe soutěžící často ubytovávají a mnohdy

také pořádají koncerty, mohou být ve výsledku mnohem významnější, než jedna z cen.

3. Význam soutěží a názory interpretů

O významu soutěží a o tom, jaké jsou jejich pozitivní a negativní vlivy na mladé klavíristy a jak obecně ovlivňují klavírní svět, by se daly vést dlouhé debaty, aniž bychom došli k jednoznačné odpovědi. Soutěže totiž na každého účastníka působí jinak. Pro někoho mohou být obrovskou motivací, zejména pokud soutěž vnímá jako možnost hrát před největšími světovými jmény v konkurenci skvělých klavíristů. Někoho motivuje čistě potřeba připravit si velké množství repertoáru a další účastníci si cení toho, že mohou poznat nové město a hrát v krásném sále před cizím publikem. Všechny tyto aspekty jsou pro mladé klavíristy mimořádně pozitivní, aniž bychom museli brát v potaz nesporný vliv na jejich kariéry a případné koncertní příležitosti.

Soutěže jsou také skvělou možností vyzkoušet si, jak zvládneme stres a nervozitu. Vystoupit na koncertě před posluchači, kteří si koupili vstupenky, protože si chtějí poslechnout konkrétně vás, je zcela jiný zážitek než hrát na soutěži, kde vás hodnotí porota složená z vynikajících profesorů a klavíristů a kde jste vystaveni kritice ostatních soutěžících. Pokud však dobře zvládnete účast na soutěži, která zahrnuje dlouhý a náročný program, intenzivní cvičení, přípravu na další kola a kontakt s neznámými lidmi v cizím městě, může vás to skvěle připravit na různorodé zážitky, které na vás v budoucnu čekají.

Jedním z argumentů proti hudebním soutěžím je, že samotné hodnocení a srovnávání uměleckých výkonů je škodlivé. Pokud totiž klavírista ví, že jeho výkon bude posuzovat soutěžní porota, může se stát, že se pak více soustředí na tento fakt, než na samotnou hudbu či kontakt s publikem. Sólista se může stokrát přesvědčovat, že nehraje pro porotu, nýbrž pro publikum a pro sebe, ale prostředí soutěže jeho hru i tak s největší pravděpodobností nějakým způsobem ovlivní. Mnozí mladí klavíristé jedou na soutěže s cílem získat diplom a finanční cenu. Pokud jsou neúspěšní, vyptávají se na důvod u poroty a přemýšlí, co na své hře změnit a na čem pracovat, aby na následující soutěži dosáhli lepšího výsledku. Tento přístup, kdy je veškeré snažení určováno výsledky, a ne samotnou hudbou, nemá moc společného s uměním, ale spíše se sportem. Taková soutěžní turistika většinou nepřispívá ke správnému uměleckému růstu a obvykle nepřináší žádné

uspokojení, což je také důvod, proč některé osobnosti hudební soutěže odsuzují. Jak řekl Béla Bartók: „Soutěže jsou pro koně, ne pro hudebníky.“¹²

Klavírní soutěže jsou vysoce subjektivní záležitostmi. Hodnocení nemůže nikdy být naprosto spravedlivé, ať se organizátoři i porota samotná snaží sebevíc. Objektivní posuzování v jakémkoli uměleckém odvětví je nemožné, hudba tomu není výjimkou. Je možné srovnávat technické dispozice jednotlivých soutěžících či dodržení jistých pravidel hudebního stylu. Pokud však má porota hodnotit celkový umělecký dojem a snažit se mezi účastníky vybrat největší talenty, jejichž mezinárodní kariéra by byla přínosem pro hudební svět, názory porotců se mohou výrazně lišit.

Zdá se, že soutěže jsou nevyhnutelně nedokonalou metodou srovnávání a výběru mladých talentů. Boris Giltburg, vítěz soutěže Královny Alžběty řekl: „Jsem na svět trochu našťvaný, že ještě nepřišel s lepším způsobem pro objevování talentů než skrze soutěže.“¹³ Přesto však v soutěžích jejich účastníci smysl nachází. Výsledky je ale potřeba brát s rezervou. Neúspěch na soutěži by neměl u žádného mladého klavíristy vést ke ztrátě motivace. „...člověk si musí dát pozor, protože zkušenost ze soutěže se může stát destruktivní, jak v psychologické, tak v profesní rovině,“¹⁴ řekl Pavel Kolesnikov, vítěz soutěže Honens v Kanadě.

I laureáti největších světových soutěží pochybují o jejich smysluplnosti. Někteří z nejznámějších světových klavíristů se o soutěžích zmiňují velmi kriticky. „Soutěžit znamená ranit vlastní duši. Jakmile začnete soutěžit, přestáváte být hudebníkem... Soutěže nejsou správnou cestou, to je jisté!“¹⁵ pronesla o účasti na soutěžích Maria João Pires.

Soustředit se příliš na soutěže a vaši konkurenci zajisté není produktivní a určitě to neprospěje vašemu uměleckému růstu. „Neměli byste soutěžit, abyste

¹² Johnson, Michael: New York Times – “The Dark Side of Piano Competitions”, 2009 [online]. [cit. 15. 4. 2021]

Dostupný z: <https://www.nytimes.com/2009/08/08/opinion/08iht-edjohnson.html>

¹³ Eales, Andrew: Pianodao – “The way of piano”, 2021 [online]. [cit. 15. 4. 2021]

Dostupný z: <https://pianodao.com/2016/09/27/the-competitions-controversy/>

¹⁴ Wilson, Frances: Interlude – “Piano Competitions; Olympics for Pianists or an Important Part of a Young Musician’s Development?”, 2019 [online]. [cit. 15. 4. 2021]
Dostupný z: <https://interlude.hk/piano-competitions-olympics-pianists-important-part-young-musicians-development/>

¹⁵ Eales, Andrew: Pianodao – “The way of piano”, 2021 [online]. [cit. 15. 4. 2021]
Dostupný z: <https://pianodao.com/2016/09/27/the-competitions-controversy/>

vyhrávali, ale abyste se umělecky rozvíjeli,"¹⁶ prohlásila Gabriella Montero, která získala na Chopinově soutěži v roce 1995 třetí cenu. Srovnání s jinými interprety stejného věku však může být velice prospěšné a motivující. Poslech nahrávek velkých mistrů může inspirovat a sloužit jako skvělý cíl, ke kterému chce každý mladý interpret směřovat. Reálné srovnání s klavíristy, kteří se nachází v podobné fázi uměleckého růstu, však často může být užitečnější.

I přes své chyby a nedostatky nemají soutěže podle některých osobností žádnou alternativu. „*Mladí hudebníci nemají k dispozici žádnou jinou efektivní cestu – kromě osobních kontaktů, finanční podpory a pořádné dávky štěstí,*“¹⁷ napsal Peter Donohoe. Tomuto tvrzení by asi i z velkých odpůrců soutěží oponoval málokdo.

Soutěže je možné brát jako nutné zlo či jako zkoušku ohněm. Klavíristé, kteří jsou dostatečně psychicky odolní, aby zvládli náročný program soutěžních dnů, budou pravděpodobně mnohem lépe snášet stres spojený se životem koncertního sólisty.

¹⁶ Wilson, Frances: Interlude – “Piano Competitions; Olympics for Pianists or an Important Part of a Young Musician’s Development?”, 2019 [online]. [cit. 15. 4. 2021] Dostupný z: <https://interlude.hk/piano-competitions-olympics-pianists-important-part-young-musicians-development/>

¹⁷ Wilson, Frances: The Cross-Eyed Pianist, 2021 [online]. [cit. 15. 4. 2021] Dostupný z: <https://crosseyedpianist.com/2016/09/24/oh-those-international-piano-competitions/>

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se snažil shrnout podle mého názoru nejdůležitější informace, které by mohly pomoci s výběrem soutěže a přípravou na ni. V práci se také pokouším stručně nastínit zajímavou historii klavírních soutěží od první poloviny dvacátého století až dodnes.

Cílem práce bylo uvést zajímavé postřehy ze zákulisí z pohledu soutěžícího a přiblížit čtenáři soutěžní atmosféru. K tomuto účelu slouží také přiložené fotografie a ohlasy významných laureátů, dnes světových klavíristů. Kromě uvedených zdrojů jsem čerpal převážně ze svých vzpomínek a zkušeností. Snažil jsem se o objektivní popis, ale v některých kapitolách jsem se nebál prezentovat své vlastní názory.

Téma klavírních soutěží, či hudebních soutěží obecně, je velmi obsáhlé a určitě by stálo za další prozkoumání, obzvláště v historické části. Jistě by bylo zajímavé zjistit, jaké oblibě se těší mezinárodní soutěže mezi českými studenty, a porovnat to se zájmem studentů v zahraničí. Také mnoho samotných soutěží a osobností, ať už laureátů či porotců, by si zasloužilo samostatné práce. Já jsem se však pokusil podívat na tuto problematiku spíše z praktického hlediska a uplatnit vše zajímavé, čeho jsem si během svých cest po soutěžích všiml.

Klavírní soutěže jsou v dnešní době téměř nevyhnutelnou součástí hudebního vzdělávání a uměleckého růstu mladých interpretů. Proto doufám, že informace, které tato práce obsahuje, budou pro čtenáře užitečné a využijí je v praxi.

4. Seznam použité literatury

4.1. Literární zdroje

- AAF Catalogues 2016, 2018, 2019, 2020
- ALINK, Gustav A. International Piano Competitions, Book 3: "The Results", první vydání, 1990, ISBN 90-72579-02-X

4.2. Internetové zdroje

4.2.1. Webové stránky soutěží a katalogů

- Queen Elisabeth Competition
Dostupný z: <https://queenelisabethcompetition.be/>
- Tchaikovsky International Competition
Dostupný z: <https://tchaikovskycompetition.com/>
- The Leeds International Piano Competition
Dostupný z: <https://www.leedspiano.com/>
- Van Cliburn International Piano Competition
Dostupný z: <https://cliburn.org/>
- Chopin Competition Warsaw
Dostupný z: <https://chopin2020.pl/en/s>
- Alink-Argerich Foundation
Dostupný z: <https://www.alink-argerich.org/>
- World Federation of International Music Competitions
Dostupný z: <https://www.wfimc.org/>
- European Union of Music Competitions for Youth
Dostupný z: <https://emcy.org/>

- Musical Chairs
Dostupný z: <https://www.musicalchairs.info/>

4.2.2. Články

- JOHNSON, Michael: New York Times – “The Dark Side of Piano Competitions”, 2009 [online]. Dostupný z: <https://www.nytimes.com/2009/08/08/opinion/08ihtedjohnson.html>
- DLUHOSCHOVÁ, Pavla: Opera plus - "Lukáš Vondráček nejen o zákulisí soutěže", 2016 [online]. Dostupný z: <https://operaplus.cz/lukas-vondracek-nejen-o-zakulisi-souteze-ve-velkem-rozhovoru-pro-operu-plus/>
- EALES, Andrew: Pianodao – “The way of piano”, 2021 [online]. Dostupný z: <https://pianodao.com/2016/09/27/the-competitions-controversy/>
- WILSON, Frances: Interlude – “Piano Competitions; Olympics for Pianists or an Important Part of a Young Musician’s Development?”, 2019 [online]. Dostupný z: <https://interlude.hk/piano-competitions-olympics-pianists-important-part-young-musicians-development/>
- WILSON, Frances: The Cross-Eyed Pianist, 2021 [online]. Dostupný z: <https://crosseyedpianist.com/2016/09/24/oh-those-international-piano-competitions/>

4.2.3. Obrázky

- Příloha č. 1
https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_jurors_of_the_International_Chopin_Piano_Competition#/media/File:2nd_chopin_competition_jury.jpg
- Příloha č. 2
<https://www.classicfm.com/discover-music/latest/historical-photos-tchaikovsky-competition/>

- Příloha č. 3
<https://www.classicfm.com/discover-music/latest/historical-photos-tchaikovsky-competition/van-cliburn-celebrates/>
- Příloha č. 4
<https://concoursreineelisabeth.be/4DCGI/en/search/#gallery-2>
- Příloha č. 5
<https://concoursreineelisabeth.be/en/laureates/lukas-vondracek/4254/#gallery-1>
- Příloha č. 6
<https://www.alink-argerich.org/calendar#4|2021>

5. Přílohy

Příloha č. 1 – Porota 2. ročníku Chopinovy klavírní soutěže ve Varšavě (1932)

Příloha č. 2 – Van Cliburn a Dmitrij Šostakovič na Čajkovského soutěži v Moskvě

Příloha č. 3 – Van Cliburn oslavuje vítězství s Emilem Gilelsem

Příloha č. 4 – Porota na Mezinárodní soutěži Královny Alžběty v roce 1983, jejíž členy byli i Ivan Moravec a Rudolf Firkušný a její historicky první vítěz Emil Gilels

Příloha č. 5 – Lukáš Vondráček přebírá první cenu na soutěži Královny Alžběty
v roce 2016

Příloha č. 6 – Nadace Alink-Argerich – kalendář soutěží na webových stránkách
(duben 2021)

Alink - Argerich Foundation
An Independent Worldwide Information and Service Centre for Musicians and Competitions

Click here to login or to get a password

CATALOGUES, BOOKS & MAGAZINES
WHERE IS AAF TODAY?
JOIN US NOW
SEE LATEST UPDATES / DETAILED LIST
COMMENTS, COMPLIMENTS & COMPLAINTS

also in 2021:
AAF offers support
click here

HOME | FOUNDATION | SERVICES | CALENDAR | RESULTS | WEBCASTS | NEWS | PHOTOS | LINKS

Calendar PDF

click on a competition to read more

< March April - 2021 () May >

Day	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Deadline																														
Online comp.																														
Est 1 - England																														
Est 2 - Belgium - Lux																														
Est 3 - Austria																														
Est 4 - Andorra																														
Est 5 - Italy																														
Est 6 - Greece																														
Est 7 - Eastern Europe																														
North America																														
Asia (Excl. USA)																														
America (part)																														
New East / Asia																														
Africa (part)																														

and also this month ...

LATEST UPDATES (see details)

- Calendar (#312 events in 2021)
- Results (#107 in 2020)
- Webcasts (#314)
- Contacts & Links
- AAF offers support
- News & Rumours (#1565)
- Where is AAF today?
- Books & Magazines
- Comments (#11)
- Photos (#1714)

LATEST NEWS & RUMOURS

- 26 Apr 2021 Culmination of major competitions in 2.
- 26 Apr 2021 More online competitions
- 16 Apr 2021 Many changes in 2020
- 1 Apr 2021 11th Paderewski International Piano Co.
- 18 Aug 2020 Long Thibaud Crespin Competition
- 10 May 2020 Halbin IMC: US\$ 50,000 first prize
- 27 Mar 2020 Finals Ligure 25 May application dead.
- 1 Feb 2020 Hang Kong IPC
- 14 Jul 2016 Astana Piano Passion
- 30 Apr 2011 Mozart Competition Zhuhai

CONTACT ME

- 10 May 2020
- 10 May 2020
- 10 May 2020
- 2 Dec 2019
- 19 Nov 2019
- 22 Apr 2019
- 22 Apr 2019
- 17 Mar 2019
- 17 Mar 2019
- 17 Mar 2019

Privacy statement and the use of cookies